

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-040-7-29>

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА В АКТАХ РАДИ ЄВРОПИ

Пожарова О. В.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Національного університету «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Пожаров Ю. В.

адвокат

Ради адвокатів Одеської області

м. Одеса, Україна

Останнім часом велика увага приділяється проблемам забезпечення та реалізації соціальних прав в Україні. Розвиток соціального права, у т.ч. закріплення соціальних прав в актах Ради Європи, представляє безперечний інтерес з огляду на зростаючу його роль в забезпеченні стабільності та сталого розвитку суспільства. Сучасний етап розвитку суспільних відносин ставить перед державою осмислення нових завдань, в тому числі і проблем гарантування соціальних прав людини.

Закріплення соціальних прав людини вийшли за межі окремих держав. Прийняття Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 4 листопада 1950 року у Римі та Європейської соціальної хартії 18 жовтня 1961 року у Туріні, яка була переглянута 3 травня 1996 року у Страсбурзі, створили правову базу для визнання, дотримання та захисту соціальних прав на європейському просторі. Міжнародна наддержавна організація – Рада Європи, своїми правовими актами установлює межі, можливості, гарантії соціальних прав.

Значення Європейської соціальної хартії не можливо переоцінити, оскільки – це універсальний міжнародно-правовий акт у сфері захисту соціальних прав людини, який, закріплюючи усі права, що містяться в актах Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної організації праці, певною мірою змінює їх з урахуванням регіональної специфіки, новітніх тенденцій розвитку основних прав людини.

Якщо провести аналіз Європейської соціальної хартії (переглянутої) порівняно з іншими міжнародними актами, то на цей час саме Хартія містить найбільш повний каталог соціальних прав. Ця Хартія стала

частиною національного законодавства внаслідок її ратифікації Законом України від 14 вересня 2006 року «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої)» [1]. Слід звернути увагу, що Україною взято зобов'язання щодо виконання положень 27 статей (у тому числі 6 із 9 обов'язкових), 74 пунктів ЄСХ (переглянутої) та у травні 2017 році – ще два пункту 3,4 статті 12.

Довідник з Європейської соціальної хартії, розроблений Секретаріатом із Соціальної хартії Генерального департаменту II (Права людини Ради Європи), класифікує усі права за Хартією за двома критеріями: «умови праці» і «соціальна єдність». Соціальні права у такий спосіб поділяються за певними сферами: сферою праці та поза сферою праці.

Соціальні права активно досліджуються правознавцями зарубіжних країн, а також дослідниками із України. Соціальні права, на думку Н. Болотіної, досить тонка й така, що важко піддається визначенню, категорія. Вчена звернула увагу на проблему відокремлення соціальних прав від прав економічних [2, с. 155]. Серед вчених немає одностайності щодо конкретного переліку прав, які б належали до соціальних або економічних прав. Так, зарубіжний дослідник Європейської соціальної хартії, Л. Зваак вважає, що до соціальних прав належать права окремої людини поза сферою зайнятості, оскільки права, пов'язані зі сферою праці належать до економічних прав.

Вважаємо, що необхідно підтримати тих вчених, які пропонують визначення соціальних прав як таких, що забезпечують людині гідний рівень життя і соціальну захищеність.

Цікава точка зору американського філософа І. Берліна, який підкреслив значимість базисних соціальних та економічних прав, оскільки без їх наявності усі інші права людини не можуть «працювати». Основні соціальні права позначають фактичні свободи, дійсні умови, які має створити держава, щоб основні права і свободи взагалі могли здійснюватися. Європейська соціальна хартія (переглянута) гарантує права і свободи, які стосуються всіх людей в їх повсякденному існуванні. Основні права, які закріплені в Хартії стосуються житла, здоров'я, освіти, зайнятості, пересування людей, недопущення дискримінації, правового та соціального захисту. Слід зауважити, що Хартія передбачає механізм контролю, що базується на підставі національних доповідей держав-учасниць (Протокол 1991 року), а також систему колективної скарги (Протокол 1995 року), яка дозволяє, серед іншого, профспілкам та неурядовим організаціям подавати колективні позови [3].

На жаль, аналіз доповідей, які подано Україною до Європейського комітету з соціальних прав Ради Європи, свідчить про проблеми щодо виконання взятих Україною при ратифікації зобов'язань. Тому вважаємо, що необхідне продовжувати вивчення міжнародного досвіду з питань виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої). Пріоритетом у реформуванні соціальної сфери в Україні повинно бути гарантування гідного рівня соціального захисту для всього населення. Крім цього, необхідно прискорити роботу щодо оновлення та приведення національного трудового законодавства у відповідність з положеннями ратифікованих статей ЄСХ (п). Прийняття нового Трудового кодексу України, направлено на забезпечення гідних умов для достойної праці, сприятиме зміцненню авторитету України на міжнародній арені відповідно до проголошеного курсу на європейську інтеграцію.

Література:

1. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої) : Закон України від 14.09.2006 р. № 137-V. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 43. Ст.418.
2. Болотіна Н.Б. Соціальні права людини і соціальне право: Україна і Європейський Союз. *Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем* : матеріали міжнародної наукової конференції (17–20 жовтня 2000 р.). К. : НАНУ Ін-т дер-ви і права ім. В.М. Корецького, 2000. С. 154–157.
3. Treaty office of the Council of Europe. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=035&CM=8&DF=01/02/2015&CL=ENG>